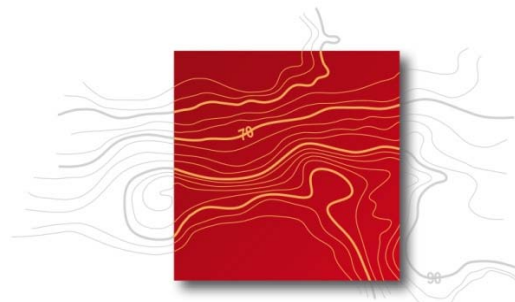




INVENTOINTIRAPORTTI

Sievi

Jakostenkallio, tuulivoimalahankealueen arkeologinen inventointi

11.–13.9.2013



MUSEOVIRASTO

KULTTUURIYMPÄRISTÖN HOITO | ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT

Vesa Laulumaa

Tiivistelmä

Sievin Jakostenkallion tuulivoimalahankealueella tehtiin arkeologinen inventointi 11.–13.9.2013. Inventoijana oli tutkija Vesa Laulumaa Museoviraston Arkeologisista kenttäpalveluista.

Hankealueen koko on noin 4,4 neliökilometriä. Kyseessä on metsäalue, jonka metsätyyppinä on lähinnä tuoretta ja kuivahkoa kangasta, alueella on myös useita kallioalueita. Maaston korkeus on noin 100–120 metriä merenpinnan yläpuolella, joten muinaiset rantavaiheet sijoittuvat mesoliittiseen kivikauteen. Alueelta ei tunnettu ennestään muinaisjäännöksiä.

Inventoinnissa tarkastettiin lähinnä voimaloiden, tiestön ja voimalinjojen tulevat paikat. Työssä käytettiin apuna myös ilmalaserkeilausaineistoa. Inventoinnissa löytyi kaksi tervahautaa, joista kumpikaan ei ole rakennettavilla alueilla.

Sisällysluettelo

Tiivistelmä

Arkistotiedot

1. Johdanto	1
2. Inventointialue ja sen historia	1
3. Inventoinnin kulku ja tulokset	2
4. Kohdeluettelo	4
5. Lähdeluettelo	4
6. Kohdekuvaukset	5

Karttaliite. Tuulivoimalahankealue rakenteineen ja muinaisjäännöskohteet

Arkistotiedot

Tutkimus: Sievi Jakostenkallio, tuulivoimalahankealueen arkeologinen inventointi
Tutkimuksen suorittaja: Vesa Laulumaa/ Museovirasto, Kulttuuriympäristön hoito-osasto, Arkeologiset kenttäpalvelut
Tutkimuksen tilaaja: Infinenergies Finland Oy, Karppilantie 20, 90450 Kempele
Tutkimusalueen laajuus: 4,4 km²
Kenttätöaika: 11.–13.9.2013

Löydöt: -
Valokuvat: AKDG3198–3199

Alkuperäinen tutkimusraportti on Museoviraston arkistossa, Sturenkatu 2a, 00100 Helsinki. Kopio on toimitettu työn tilaajalle ja Pohjois-Pohjanmaan maakuntamuseoon Ouluun.

1. Johdanto

Infinenergies Finland Oy suunnittelee tuulivoimalahanketta Sievin Jakostenkallioille. Museovirasto on lausunnossaan 14.3.2013 (dnro 041/304/2013) pitänyt tarpeellisena hankealueella tehtävää arkeologista selvitystä. Lausunnon mukaan ”Selvityksen tulee olla riittävästi resursoitu ja kattaa kaikki hankkeessa osoitettavat rakentamisen alueet. Selvityksessä tulee myös ilmetä kartalla esitettynä maastossa selvitettyt alueet sekä inventointiin käytetty maastotyöaika.”

Infinenergies Finland Oy valitsi tarjoukseen perusteella inventoinnin tekijäksi Museoviraston Arkeologiset kenttäpalvelut. Työn suoritti tutkija Vesa Laulumaa 11.–13.9.2013. Inventointiraportin sovittiin valmistuvan 10.10.2013 mennessä.

Helsingissä 4.10.2013

Vesa Laulumaa

2. Inventointialue ja sen tutkimushistoria

Hankealue (noin 4,4 neliökilometriä) sijaitsee Sievin itäosassa, Jakostenkallioilla ja sen luoteispuolella. Alueen keskipiste on noin 2,5 km Kajaani-Kokkola tiestä (tie 28) pohjoiseen ja Nivalan kaupungin raja on lähimmillään noin 200 metriä hankealueen laidasta itään. Alueen maaperältään melko kosteaa ja huomattava osa alueesta on metsäojitettu. Näillä alueilla metsätyyppi on yleensä sekametsää tai kosteaa kangasmetsää. Kosteikkojen keskeltä nousee muutamia kallioalueita, joiden tuntumassa maaperä on kuivempaa ja metsätyyppi on kuivahko kangasmetsä. Maaperä on enimmäkseen hienoaainesmoreenia, alavammilla alueilla hiesua ja savea.

Sievi kuuluu nopean maankohoamisen alueeseen, nykyisin kohoamisnopeus on noin 8 mm vuodessa. Sievi oli jääkauden päätyttyä kokonaan meren peittämä. Ancylos-vaiheen loppupuolella noin 8000 vuotta sitten kunnan kaakkoisosat olivat kohonneet vedestä. Ancylost seuranneen Litorina-vaiheen korkeimmat rannat ovat noin 90 – 100 metrin korkeudella nykyisestä merenpinnasta ja ne ajoittuvat noin 7000 – 6500 vuotta vanhoiksi. Inventointialueen korkeus on noin 100–125 metriä mpy ja rantavaiheet ajoittuvat Ancylos-vaiheen loppuun ja Litorina vaiheen alkuun noin 8000–7000 vuotta sitten. Inventointialueesta noin kaksi kilometriä länteen olevat Kalliokankaan ja Mörkösen kivikautiset asuinpaikat ovat noin 90 metrin korkeudella nykyisestä merenpinnasta ja ajoittuvat Litorina-kauden alkuun.

Inventointialueella ei ole aiemmin tehty arkeologisia tutkimuksia. Aluetta ovat korkeintaan sivunneet aiemat Sievissä tehdyt arkeologiset inventoinnit, joita on tehty muutamia. Viimeisin inventointi on vuodelta 2009, jolloin Vesa Laulumaa Museovirastosta tarkasti Sievin ennestään tunnetut muinaisjäännöskohteet ja

kartoitti Maasydämen alueen lukuisia kuoppajäännöksiä. Tätä ennen Markku Torvinen Museovirastosta inventoi vuonna 1980 Vääräjoen vesistöä ja vuonna 1998 Oulun yliopiston Arkeologian laboratorio teki Sievin kunnan arkeologisen inventoinnin.

3. Inventoinnin kulku ja tulokset

Inventoinnin esivalmisteluissa todettiin, että inventointialuetta koskevaa historiallisen ajan karttamateriaalia ei juurikaan ole. Alue on ollut ns. takamaata ja historiallista asutusta siellä ei ole ollut. Alueella ei ole nykyisinkään asutusta. Lähin asutus historiallisten karttojen mukaan on vuoden 1856 sotilaskartastoon (Kalmbergin kartasto R Va:List 5) merkitty Hautalan talo noin 2 km Jakostenkallioilta länteen. Hautalan talo on edelleen olemassa.

Alueen arkeologista potentiaalia selvitettiin rantavaiheita rekonstruoida ja ilmalaserkeilausaineiston avulla. Ilmalaserkeilausaineistona (LiDAR) käytettiin maanmittauslaitoksen tarjoamaa ilmaista aineistoa, jota käsiteltiin Lasstools-ohjelmalla pintamallin luomiseksi.

Rakennettavat alueet käytiin maastossa jalkaisin läpi päällisin puolin havainnoiden. Läpikäytyihin alueisiin kuuluvat voimaloiden paikat (9 kpl), tiestö ja voimalinjat (ks. karttaliite). Tiestön osalta suunnitelmassa hyödynnetään olemassa olevaa tieverkostoa ja vain kahdelle voimalalle rakennetaan kokonaan uusi tie, muut sijaitsevat nykyisten teiden vieressä. Rakennettavilta alueilta ei löytynyt kohteita, mutta niiden ulkopuolelta rekisteröitiin kaksi tervahautaa. Kohteet paikannettiin Garmin Montana gps-laitteella TM35-koordinaattijärjestelmään.

Peruskarttaan merkitty tervahauta tarkastettiin ja dokumentointiin kuvaamalla. Tervahauta on melko lähellä nykyistä tietä, jota parantamalla yhteydet yhteen voimaloista hoidetaan. Mikäli tiehen tehdään muutoksia, esimerkiksi sen linjaa tai leveyttä muuttamalla, on syytä huomioida tervahaudan läheisyys.

Koko suunnitelma-aluetta tarkasteltiin ilmalaserkeilausaineiston avulla, näin saatiin selville, onko alueella mahdollisesti havaittavissa erityistä arkeologista potentiaalia rakennettavien alueiden ulkopuolella. Tässä yhteydessä havaittiin muutamia mahdollisia rakenteita, jotka käytiin tarkastamassa. Näistä muut, paitsi yksi tervahaudaksi todettu, osoittautuivat joko moderneiksi maa-aineksenottokuopiksi tai luonnonmuodostumiksi.

4. Kohdeluettelo

Kiinteät muinaisjäännökset

Nimi	Mj-tunnus	Tyyppi	Ajoitus	Sivu
Piennevahautakangas	1000022820	Tervahaudat	Historiallinen	5
Kankila	1000022821	Tervahaudat	Historiallinen	8

5. Lähdeluettelo

Painetut lähteet

Ruuttula-Vasari, Anna 1993: *Sievistä sommaan näkköön: Sievin historia*. Sievin kunta.

Arkistolähteet (kaikki lähteet Museoviraston arkistossa, Sturenkatu 2, Helsinki)

Torvinen, Markku 1980: Sievin inventointi. Museovirasto.

Joona, J.-P. ja Teurajärvi, A.-K. 1998: Sievin kunnan arkeologinen inventointi. Oulun yliopisto. Arkeologian laboratorio.

Laulumaa, Vesa 2009: Sievin inventointi. Museovirasto, arkeologian osasto.

Internet-lähteet

Arkistolaitoksen digitaaliarkisto <http://digi.narc.fi>

Heikki Rantatupa, Historialliset kartat <http://vanhakartta.fi>

Paikkatietoikkuna, <http://www.paikkatietoikkuna.fi>

Maanmittauslaitos, <http://maanmittauslaitos.fi>

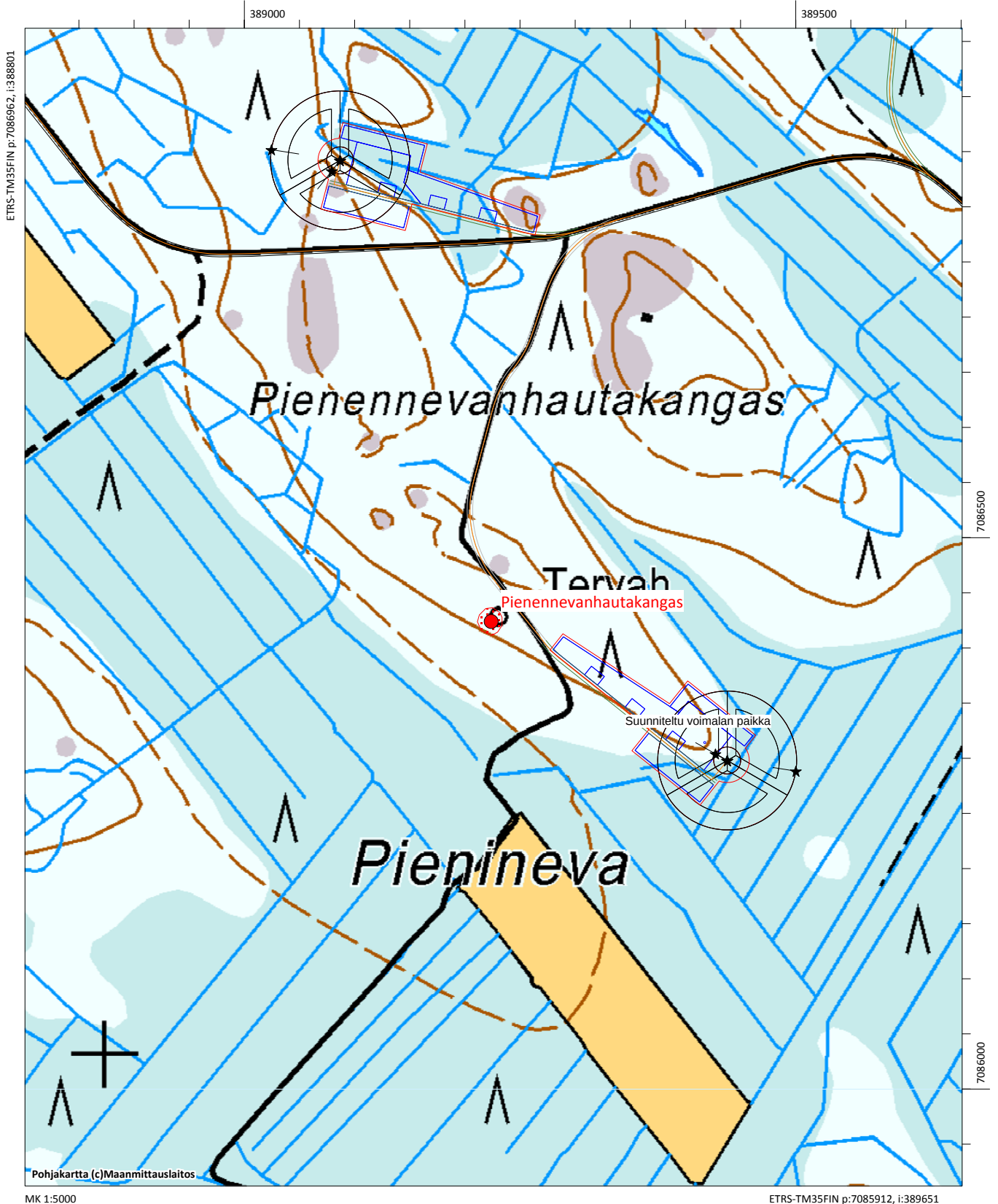
6. Kohdekuvaukset

Pienennevanhautakangas

Muinaisjäännöslaji:	Kiinteä muinaisjäännös
Muinaisjäännöstunnus:	1000022820
Muinaisjäännöstyyppi:	Työ- ja valmistuspaikat
Tyypin tarkenne:	Tervahaudat
Ajoitus:	Historiallinen
Lukumäärä:	1
Rauhoitusluokka:	2
TM35-lehtijako:	Q4144 NIVALA
Peruskartta:	2342 11 KARJULANMÄKI
ETRS-TM35FIN koordinaatit:	N: 7086424, E: 389224, Z: 105
Koordinaattiselite:	Tervahaudan gps-koordinaatit
Inventointilöydöt:	-
Digikuvat:	AKDG3198:1
Kuvaus:	Kohde sijaitsee Sievin Jakostenkalliolla Kokkola-Kajaani tiestä noin 1,7 km pohjoiseen. Noin 20 metriä haudan itäpuolitse kulkee metsäautotie. Tervahauta on kahden tilan rajalla, joista toinen oli hakattu ja toinen kasvoi varttunutta kuusikkoa vuonna 2013. Hauta on melko laakea, halkaisijaltaan noin 20 metriä ja se on merkitty peruskarttaan.
Aiemmat tutkimukset:	-
Aiemmat löydöt:	-
Karttaote:	Peruskarttaote 1:5000



Laakea ja matalahko tervahauta tilojen rajalla. Kuvattu kaakosta. (AKDG3198:1)

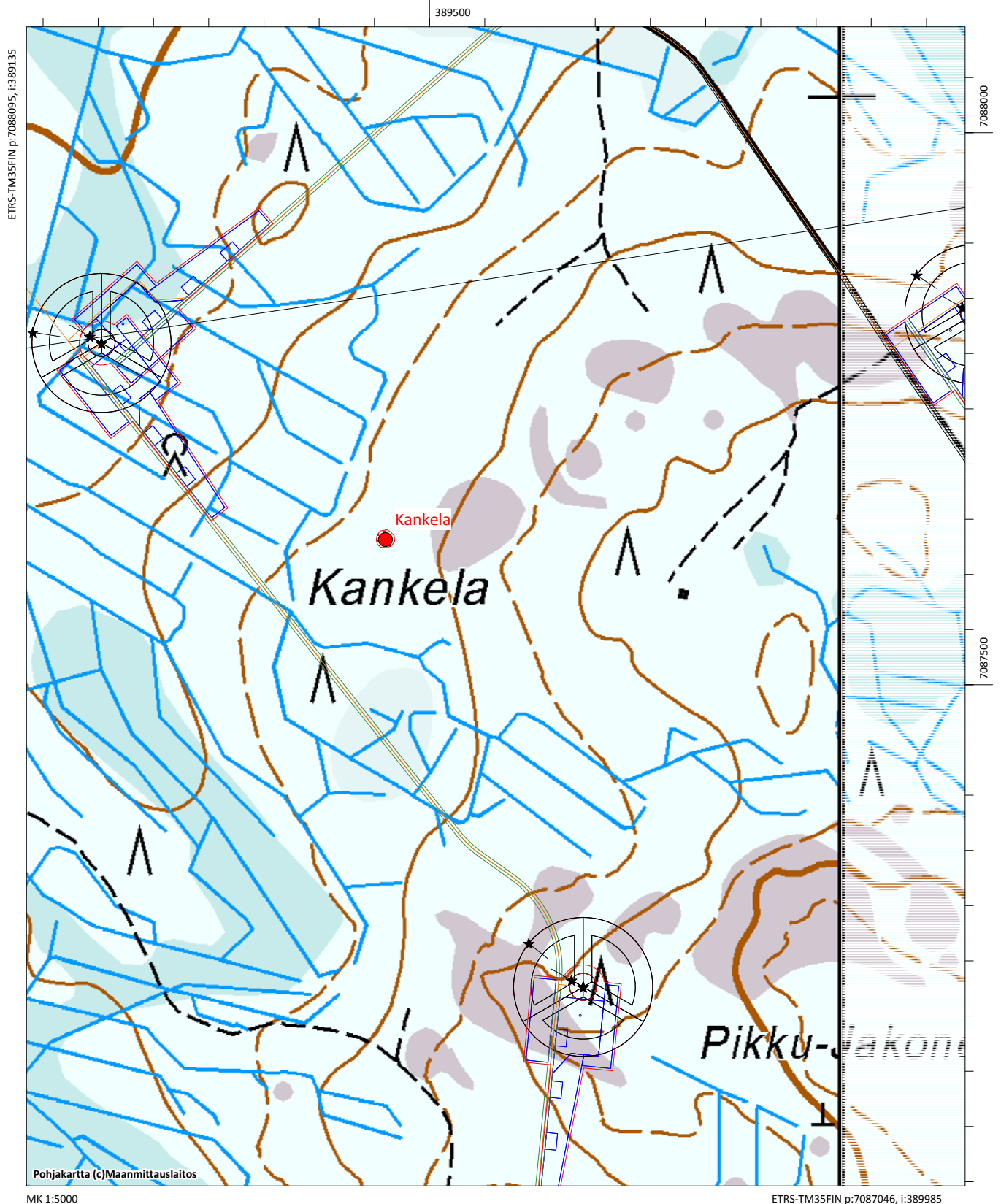


Kankela

Muinaisjäännöslaji:	Kiinteä muinaisjäännös
Muinaisjäännöstunnus:	1000022821
Muinaisjäännöstyyppi:	Työ- ja valmistuspaikat
Tyypin tarkenne:	Tervahaudat
Ajoitus:	Historiallinen
Lukumäärä:	1
Rauhoitusluokka:	2
TM35-lehtijako:	Q4144 NIVALA
Peruskartta:	2342 11 KARJULANMÄKI
ETRS-TM35FIN koordinaatit:	N: 7087631, E: 389460, Z: 108
Koordinaattiselite:	Tervahaudan gps-koordinaatit
Inventointilöydöt:	-
Digikuvat:	AKDG3199:1
Kuvaus:	Kohde sijaitsee Sievin Jakostenkalliolla Kokkola-Kajaani tiestä noin 1,7 km pohjoiseen. Noin 20 metriä haudan itäpuolitse kulkee metsäautotie. Tervahauta on kahden tilan rajalla, joista toinen oli hakattu ja toinen kasvoi varttunutta kuusikkoa vuonna 2013. Hauta on melko laakea, halkaisijaltaan noin 20 metriä ja se on merkitty peruskarttaan.
Aiemmat tutkimukset:	-
Aiemmat löydöt:	-
Karttaote:	Peruskarttaote 1:5000



Tervahauta, kuvattu lounaasta. (AKDG3199:1)



Karttaliite

Tuulivoimalahankealue rakenteineen ja muinaisjäännöskohteet.

